

Олександр Роговий (м. Вінниця),

заступник голови правління Вінницької обласної організації НСКУ,

Почесний краєзнавець України

Науково-краєзнавча експедиція «Вінниччина краєзнавча в соціокультурному просторі»

26–27 червня 2019 р. Вінниця зустрічала поважних гостей – відомих вітчизняних істориків, пам'яткоохоронців, музейників, освітян, керівників обласних організацій Національної спілки краєзнавців України на чолі з головою Національної спілки краєзнавців України, членом-кореспондентом НАН України, заступником директора Інституту історії України НАН України, доктором історичних наук, професором Олександром Петровичем Реснтом.

Усі вони – учасники науково-краєзнавчої експедиції «Вінниччина краєзнавча в соціокультурному просторі», ініційованою правлінням Національної спілки краєзнавців України.

Безпосереднім же її організатором і координатором виступила Вінницька обласна організація НСКУ, очолювана доктором історичних наук, професором Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, керівником Вінницької філії Центру дослідження історії Поділля Інституту історії України НАН України при Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка, Почесним краєзнавцем України Сергієм Дмитровичем Гальчаком.

На шляху до Вінницької області краєзнавці завітали до Бердичева, на запрошення директора місцевого Музею історії міста, голови Житомирської обласної організації НСКУ *Павла Степановича Скавронського*. Першою установою, яку відвідали учасники експедиції став Музей історії єврейства. Тут делегацію НСКУ, крім музейного колективу, зустріла *Валентина Васиївна Адаменко* – заступниця міського голови з гуманітарних питань, яка передала вітання від мера В.К. Мазура, подякувала за увагу до міста та його культурно-історичних пам'яток, відзначила продуктивну діяльність очільника Житомирської обласної організації, директора Музею історії міста Бердичева П.С. Скавронського і побажала учасникам експедиції плідної роботи. У свою чергу голова Спілки, член-кореспондент НАН України *О.П. Реснт* вручив спілчанські нагороди та відзнаки (зокрема Валентині Адаменко – за сприяння роботі міського осередку краєзнавчого товариства, *Ангеліні Цветковій* – голові міського комітету профспілки працівників освіти і науки, членкині НСКУ – за активну особисту участь в краєзнавчій роботі та організацію краєзнавчих експедицій по рідному краю, *Валентині Петрухіній* – заступниці директора Центральної міської бібліотечної системи по роботі з дітьми – за організацію роботи Музею Бердичівського єврейства), підкреслив важливість популяризації історії міста і збереження його культурної спадщини.

Наступний пунктом зупинки став Музей історії міста Бердичева, який очолює голова Житомирської ОО НСКУ *П.С. Скавронський*. Тут краєзнавці під час екскурсії під керівництвом наукової співробітниці *Коломієць Лариси Василівни* дізналися про основні етапи минулого міста, побачили низку речових пам'яток його історії. У Бердичеві краєзнавці також побували в Кляшторі Босих Кармелітів – католицькому монастирі XVII ст., визначній пам'ятці архітектури.

Цього дня краєзнавчий десант відвідав і Бердичівський пивоварний завод, де завдяки цікавій розповіді *Савчук Тамари Олександрівни*, головного технолога, ознайомився із особливостями технологічного процесу та продегустував продукцію підприємства, яким успішно керує директор *Лінецький Володимир Леонович*. Крім того, краєзнавці побачили низку пам'яток культури міста та вирушили до Вінниці.

Після приїзду до Вінниці гості ознайомилися із центральною частиною, низкою пам'яток історії та культури, релігійними спорудами, відомим фонтаном, збудованим у руслі Південного Бугу та ін. У першу чергу краєзнавці побували на Європейській площі, де мали можливість на власні очі побачити символ міста – старовинну вежу, будівлю колишнього готелю «Савой», в якому під час Української революції 1917–1921 рр. із 2 лютого по 6 березня 1919 р. та із 7 травня по 8 червня 1920 р. перебував уряд Директорії Української Народної Республіки,

імені Михайла Коцюбинського. Гості з великою цікавістю відвідали його Музейно-просвітницький центр, зокрема, музеї історії університету, Михайла Коцюбинського, етнології Поділля, конференц-зал, із цікавістю оглянули експонати розгорнутих у холі центру виставок. Побували вони також у нещодавно відкритій навчальній аудиторії-музеї Михайла Стельмаха, новому корпусі бібліотеки. Взаємкорисною виявилася зустріч членів експедиції з ректором, доцентом *Наталією Лазаренко* та викладачами закладу вищої освіти (зокрема факультету історії, етнології і права, який очолює професор *Юрій Зінько*), розмова про здобутки та подальші напрями роботи численного загалу краєзнавчого активу.

Меморіал Слави, пам'ятники Небесній сотні та загиблим героям АТО, архітектору Григорію Артинову, відвідали відомий далеко за межами Вінниччини фонтан «Рошен», побували біля пам'ятника Михайлу Коцюбинському, осели-музею письменника, пройшлися благоустроєною на основі сучасних технологій вулицею Замолянською.

Наступного дня, 27 червня, робота науково-краєзнавчої експедиції розпочалася зі знайомства з найстарішим навчальним закладом міста – Вінницьким державним педагогічним університетом

Потім був переїзд у знамениті вінницькі «Мури», на території яких знаходяться найдавніші збережені архітектурні пам'ятки Вінниці. Це, насамперед, збудований в 1610 р. колишній домініканський монастир XVII–XVIII століть. Пізніше він використовувався як навчальний заклад – єзуїтський колегіум. Нині в старовинній будівлі знаходиться відреставрований та капітально відремонтований основний корпус Державного архіву Вінницької області. У ті далекі часи для отців-єзуїтів тутешній край, що межував із контрольованим татарами степом, край, де вирувала козацька вольниця, був ворожим. Тому єзуїтська резиденція впродовж 1610–1617 рр. була оточена потужними кам'яно-цегляними стінами, що вра-

жали капітальністю і добротністю, відтоді за ними закріпилась назва «Мури» (від латинського *murus* – стіна). У південно-західній частині фортифікаційної споруди збереглася ділянка фортечної стіни з кутовою баштою, складена з великої червоної цегли на гранітному підмурку. До цього часу мимоволі відчувається незримий подих їхньої суврої сили та неприступності...

На території «Мурів» також знаходяться Свято-Преображенський кафедральний собор, що тепер є власністю Української Православної Церкви, художній музей та Вінницький обласний краєзнавчий музей, площа Тараса Шевченка, на якій 9 березня 2014 року встановлено пам'ятник Великому Кобзареві.

Цікавою виявилася екскурсія краєзнавчим музейним закладом, знайомство з його унікальними експонатами, особливо із скіфським золотом, віднайденим археологами на теренах Вінниччини, та яке триумфально експонувалося у багатьох країнах світу. Тут, в обласному краєзнавчому музеї, який очолює Катерина Висоцька, відбулася зустріч учасників експедиції з краєзнавчим активом міста та області, обмін думками про стан та перспективи розгортання краєзнавчого руху в Україні, на Вінниччині, її адміністративному центрі.

Під оплески присутніх за вагомі досягнення у галузі краєзнавства, дослідження й збереження

пам'яток матеріальної та духовної культури України голова Національної спілки краєзнавців України Олександр Реєнт в урочистій обстановці вручив високі відзнаки групі дослідників малої батьківщини: свідоцтва про присвоєння звання Почесного краєзнавця України: *Сергію Анатолійовичу Моргунову* – вінницькому міському голові; *Анатолію Кононовичу Лисому* – кандидату історичних наук, доценту, завідувачу кафедри суспільно-гуманітарних дисциплін Вінницького гуманітарно-педагогічного коледжу; Почесні Грамоти Національної спілки краєзнавців України: *Наталії Іванівні Лазаренко* – ректору Вінницького державного педагогічного університету

імені Михайла Коцюбинського, професору; Катерині Іванівні Висоцькій – директору Вінницького обласного краєзнавчого музею, Почесному краєзнавцю України, члену правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України; Юрію Анатолійовичу Зіньку – декану факультету історії, етнології і права Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, кандидату історичних наук, професору, члену правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України; Вадиму Миколайовичу Вітковському – письменнику, краєзнавцю, головному редактору журналу «Вінницький край», секретареві редакційної колегії серії книг

«Моя Вінниччина»; Івану Мироновичу Романюку – доктору історичних наук, професору кафедри історії та культури України Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського; Олександрю Юрійовичу Дану – Почесному краєзнавцю України, члену правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, генеральному директору ТОВ «Укrageninvest», депутату Вінницької міської ради; Оксані Володимирівні Голованюк – директору літературно-меморіального музею Михайла Стельмаха (с. Дяківці Літинського району); Вірі Авксентіївній Ткач – директору Літинського районного краєзнавчого музею імені Устима Кармалюка.

Він також вручив членські квитки новопринятим членам Спілки: *Петру Марковичу Гуньку* – генеральному директору Національного музею-садиби М.І. Пирогова, заслуженому лікарю України, кандидату медичних наук, доценту, лауреату Державної премії України в галузі науки та техніки; *Оксані Володимирівній Голованюк* – директору літературно-меморіального музею Михайла Стельмаха (с. Дяківці Літинського району); *Ларисі Борисівній Сенік* – директору Вінницької обласної універсальної наукової бібліотеки імені К.І. Тімірязєва; *Надії Пантелеймонівній Слободянюк* – директору літературно-меморіального музею Володимира Забаштанського (с. Браїлів Жмеринського району); *Галині Миколаївній Слотюк* – заступнику директора Вінницької обласної універсальної наукової бібліотеки імені К.І. Тімірязєва; *Вірі Авксентіївній Ткач* – директору Літинського районного краєзнавчого музею імені Устима Кармалюка; *Олександрю Юрійовичу Федоришену* – директору комунального підприємства «Центр історії Вінниці», члену громадської організації «Вінницьке історичне товариство».

Не менш цікавою стала й екскурсія вінницьким підземеллям, зокрема, підземними ходами, розташованими під зведеним у середині XVIII століття римо-католицьким Матері Божої Ангельської храмом братів капучинів.

Завершилася експедиція відвіданням її учасниками Національного музею-садиби Миколи Пирогова та усипальниці, в якій знаходиться за-бальзамоване тіло славетного хірурга.

Експедиція до Вінниці продемонструвала велику увагу міської влади до збереження та розвитку культурно-історичної спадщини, засвідчила активну співпрацю обласної організації НСКУ з органами місцевого самоврядування, закладами освіти, музеями, бібліотеками.